

# Iskolai könyvtári stratégia 2012

Munkaanyag

Készült az Országos könyvtárügyi konferencia háttéranyagaként  
2012. november 20.

Összeállította: Dömsödy Andrea

Készítették: Balogh Mihály, Dán Krisztina, Dömsödy Andrea, Hock Zsuzsanna,  
Szakmári Klára

## Tartalom

Bevezetés.....	2
1. Iskolai könyvtári helyzetkép.....	3
1.1. A 2006 óta eltelt időszak főbb eseményei.....	3
1.2. Az időszak főbb statisztikai adatai.....	3
1.3. SWOT analízis.....	5
2. Az iskolai könyvtár küldetésnyilatkozata.....	8
2.1. Az iskolai könyvtár funkciói.....	8
2.2. Az iskolai könyvtár jövőképe.....	9
3. Célok, feladatok.....	9
3.1. Átfogó és kiemelt célok, legfontosabb beavatkozási pontok.....	9
3.2. Részletes cél- és feladatrendszer.....	12
3.3. Az Országos könyvtárügyi konferencia szempontjai mentén.....	16
4. Várható hatások.....	17
5. Felhasznált irodalom.....	18
6. Készítették.....	18
7. Jegyzetek.....	19

## Bevezetés

A 2012-es Országos könyvtárügyi konferencia célul tűzte ki a 2014-től szóló könyvtári stratégia előkészítését. Ehhez a munkához kapcsolódóan egyesületünk szükségesnek tartja áttekinteni az iskolai könyvtárak helyzetét és szakértők, a KTE elnökségének és a KTE Bölcsék Tanácsának tagjainak bevonásával. Munkánk alapját képezi az IFLA-UNESCO iskolai könyvtári nyilatkozata:

„Az iskolai könyvtár nélkülözhetetlen minden olyan hosszú távú stratégiában, mely a társadalomba való beilleszkedést, az oktatást, az információellátást, a gazdasági, a szociális és a kulturális fejlesztést célozza meg. [...] Bebizonyított tény, hogy ha a könyvtárosok és a tanárok együttműködnek, akkor a tanulók az eddiginél magasabb szinten képesek elsajátítani a szükséges olvasási, tanulási, probléma-megoldási, információs, kommunikációs, és technológiai készségeket”<sup>1</sup>

A 2006-ban – az országos könyvtárfejlesztési stratégia háttéranyagaként - a Könyvtárostanárok Egyesülete az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeummal közösen, elkészített egy iskolai könyvtári stratégiát. 2012-ben, az új stratégia kidolgozásakor, jelentős mértékben támaszkodtunk a 2006-ban megfogalmazottakra. A háttéranyagok alapján megállapítottuk, hogy az iskolai könyvtárügyben a felvetett kiemelt fejlesztési területeken jelentős változás nem történt, sőt bizonyos területeken romlást állapíthatunk meg. Azt is látható, hogy bizonyos célok, feladatok más hangsúlyt kapnak ma, mint 2006-ban.

# 1. Iskolai könyvtári helyzetkép

A magyarországi iskolai könyvtárak működését elsősorban a közoktatási jogszabályok szabályozzák, de könyvtárszakmai téren meg kell felelniük a könyvtári területen megfogalmazott előírásoknak is.<sup>2</sup>

„A magyar könyvtári rendszer egyik legnagyobb (ha nem a legnagyobb) alrendszere a napi gyakorlatban nem számít a teljes rendszer részének, miközben a teljes rendszernek elemi érdeke lenne a jó iskolai könyvtárak működése, hiszen a jövő potenciális felnőtt könyvtárhasználója csakis az iskolában, az iskolai könyvtárban válhatna könyvtárkerülő felnőtt helyett könyvtárhasználó felnőtté. Gyakori tapasztalat, hogy a nyilvános könyvtárak konkurenciának és nem partnernek tekintik az iskolai könyvtárakat.”<sup>3</sup>

## 1.1. A 2006 óta eltelt időszak főbb eseményei

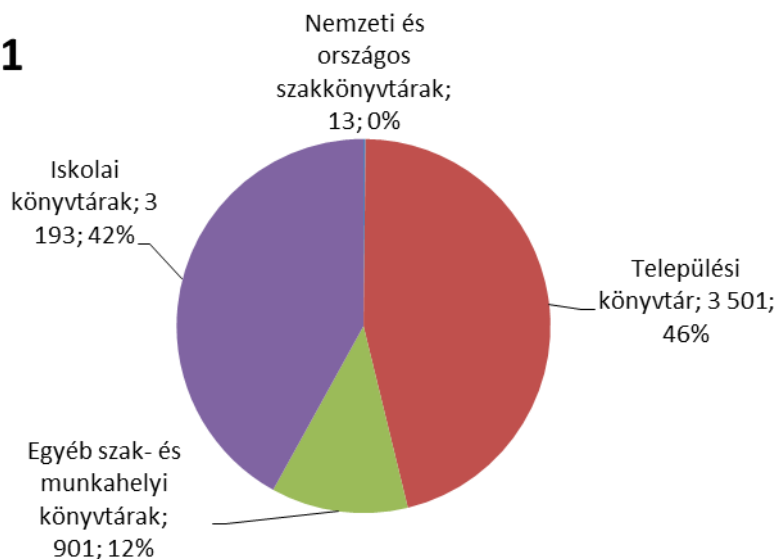
- A Bolognai egyezmény hatására ma már létezik könyvtárpedagógia-tanárképzés.
- A köznevelés koncepciója, tartalmi és jogi szabályozása 2011-12-ben jelentős mértékben megváltozott, ennek megfelelően szükségessé vált az iskolai könyvtár feladatvállalásának, koncepcionális, fejlesztési súlypontjainak újragondolása.
- A könyvtári szakterület szakfelügyeleti rendszere kiterjed az iskolai könyvtárakra is. Ez folyamatossá, rendszeressé és tervezhetővé vált.
- A TÁMOP Tudásdepo – expressz pályázati rendszeren keresztül számos iskolai könyvtárban történt innováció partnerségi együttműködés keretében. Ugyanez negatív, asszimilációs törekvéseket is felerősített.
- Az iskolai könyvtárakban megindult és erősödött az elektronizáció főként a könyvtári munka területén

## 1.2. Az időszak főbb statisztikai adatai

Nincsenek teljesen megbízható adatainak arról, hogy hány iskolai könyvtár működik jelenleg Magyarországon, azokban hány könyvtárostanár mekkora státuszszámában dolgozik. Emellett a pontos helyzetelemzéshez hiányzik az az adat is, hogy a helyi tantervek hány órányi könyvtárhasználati órát terveznek, és azokból mennyi valósul meg. Az alábbiakban különböző adatbázisok alapján mégis igyekszünk statisztikailag jellemezni a hazai iskolai könyvtárügyet.

A magyarországi könyvtárak 42%-a iskolai könyvtár volt 2011-ben (1. ábra). Ez az adat majdnem eléri a települési könyvtárak számát. (2. ábra) Ha viszont figyelembe vesszük, hogy az iskolák kb. 35%-a nem működtet könyvtárat (3. ábra2. ábra), akkor láthatjuk, hogy az iskolai könyvtárak rendelkeznek, rendelkezhetnének a legkiterjedtebb hálózattal a könyvtári rendszeren belül. Másik jelentős sajátosságuk, hogy használói célközönségük teljes körét közvetlenül elérik. A KSH adatai szerint ez a 2011/2012-es tanévben 1 742 802 tanulót és 150 732 pedagógust jelent.<sup>4</sup>

**2011**



1. ábra Magyarországi könyvtárak típusonkénti megoszlása 2011-ben<sup>5</sup>

év	közoktatási intézmény	könyvtárral rendelkező közoktatási intézmény	könyvtárhasználatot oktató pedagógus	tanuló/ pedagógus	könyvtári olvasó
2006	6.389	3.988 (62%)	1.205 (19%)	1.827.358 165.020	1.192.645 (60%)
2007	5.471	3.434 (63%)	1.080 (20%)	1.708.125 157.183	1.267.146 (68%)
2008	5.073	3.235 (64%)	1.007 (20%)	1.769.184 153.474	1.127.119 (59%)
2009	5.003	3.153 (63%)	756 (15%)	1.905.930 160.706	1.095.674 (53%)

2. ábra Az oktatásért felelős minisztérium nyilvánosságra hozott statisztikai adatai<sup>6</sup>

	Nemzeti és országos szakkönyvtárak	Települési könyvtár				Egyéb szak- és munkahelyi könyvtárak	Iskolai könyvtárak		
		int-ek száma	könyvállomány, ezer egység	beiratkozott olvasó, ezer	kölcsönzött könyvtári egység, ezer		int-ek száma	könyvállomány, ezer egység	kölcsönzött könyvtári egység, ezer
2006	15	2 574	42 902	1 489	29 835	1 302	4 275	49 475	10 035
2007	15	2 965	41 677	1 404	27 168	1 181	3 685	49 277	8 953
2008	12	3 327	42 621	1 430	26 260	897	3 464	48 679	9 141
2009	13	3 587	43 946	1 509	26 943	852	3 364	50 761	8 970
2010	13	3 474	43 806	1 540	26 527	917	3 308	51 981	9 107
2011	13	3 501	43 811	1 561	26 199	901	3 193	51 545	8 793

3. ábra A KSH könyvtártípusonkénti alapadatai<sup>7</sup>

Ugyanakkor vannak adatok arra, hogy az iskolai könyvtárakban a helyben használat sokkal erősebb. A valós képet torzítja, ha csak kölcsönzött kötetekkel mérnék az iskolai könyvtár használatának intenzitását. A helyben használat mértéke sokkal mérvadóbb. Az esetek száma legalább kétszerese, de nem ritkán 3-4-szerese a kölcsönzött köteteknek! Ez a kölcsönzött

dokumentumok többszöröse. Az iskolai könyvtár egyik fő feladatából adódik ez a helyzet, hiszen elsősorban a pedagógiai célok és feladatok megvalósítását segítik elő.

„Miközben minden negyedik nyilvános könyvtár kettős feladatkörű (tehát iskolai funkciót IS teljesít),<sup>8</sup> aközben nincs megbízható adatunk, hány működik közülük iskolában, hány településiben. Nincs adatunk arra, hogy (főleg az utóbbiakban) hogyan teljesül a 11/1994-es, ill. 20/2012-es rendeletben előírt kritérium, amely szerint az iskolai funkciót is ellátó települési könyvtáraknak meg kell felelniük az iskolai könyvtári paramétereknek, előírásoknak. (Szakember, gyűjtemény összetétel, nyitva tartás stb...)”<sup>9</sup>

### 1.3. SWOT analízis

ERŐSSÉG	GYENGESÉG
<b>Társadalmi, iskolai elvárások</b>	
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ az oktatási-nevelési folyamat valamennyi szereplője egyaránt használhatja</li> <li>▪ hagyományokkal rendelkezik</li> <li>▪ van igény a használatára</li> <li>▪ <b>sok innovatív példa</b> az igények kielégítésére <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ web2 magas szintű kihasználása</li> </ul> </li> <li>▪ a tanulás fejlesztéséhez jó eszközpark és tanulás-módszertani háttér</li> <li>▪ nyitott kommunikációs szintér</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ <b>nagyok a különbségek</b> az egyes iskolai könyvtárak között <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ könyvtár nélküli iskolák</li> <li>▪ nem egyenlők az esélyek</li> <li>▪ alacsonyak az igények (hagyomány hiányában)</li> </ul> </li> <li>▪ igényekhez nem mindig igazodó nyitva tartás (ok: státusz száma)</li> <li>▪ könyvtárostanár szerepe az oktatási intézményben nem tudatosul</li> <li>▪ az igények alacsony szintű kielégítése <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ alig vagy nem fejlesztett állomány</li> <li>▪ elavult technika</li> </ul> </li> <li>▪ alacsony szakmai és közéleti <b>média jelenlét</b></li> </ul>
<b>Központi szabályozás, tervezés</b>	
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ van nemzetközi irányelv, szakmai támogatás</li> <li>▪ jelen van a köznevelési jogi szabályozásban</li> <li>▪ működő könyvtári <b>szakfelügyelet</b></li> <li>▪ az oktatási és könyvtári statisztika is foglalkozik az iskolai könyvtárakkal</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ az iskolai könyvtári alrendszer érdemben nem számít a könyvtári rendszer részének</li> <li>▪ nem egyértelmű a köznevelési jogi szabályozás</li> <li>▪ könyvtári jogszabály nem foglalkozik az iskolai könyvtárakkal</li> <li>▪ a KTE szakmai véleménye kevésbé kerül meghallgatásra</li> <li>▪ <b>alulfinanszírozottság</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ köznevelési területen kevés a pályázati lehetőség</li> <li>▪ könyvtári területen szűkülnek a pályázati lehetőségek, iskolai könyvtár (gyakran csak konzorciumi tagként pályázhat)</li> </ul> </li> <li>▪ nincsenek megbízható statisztikai adatok <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ nincs harmonizáció az oktatási és a könyvtári statisztikai adatbekérés között</li> </ul> </li> <li>▪ lassú ütemű szakfelügyelet (évi 70-100 könyvtár)</li> </ul>
<b>Humán erőforrás</b>	
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ előírás a szakképzett könyvtárostanár alkalmazása</li> <li>▪ működő, <b>aktív szakmai egyesület</b> (KTE)</li> <li>▪ van <b>könyvtárostanár-képzés</b> a Bologna rendszerű felsőoktatásban</li> <li>▪ pedagógus szakvizsga szerzhető Könyvtár-pedagógia szakirányon</li> <li>▪ rugalmasság, nyitottság</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ kevés/csökkenő <b>könyvtárostanári státusz</b>, a jogszabályi előírás ellenére <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ pedagógus besorolási problémák</li> </ul> </li> <li>▪ az iskolai <b>tantárgyfelosztásban</b> nem jelennek meg a könyvtárhasználati órák</li> <li>▪ feladatkörön túli vállalásokkal <b>terheltek a könyvtárostanárok</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ ezek munkakörben, díjazásban nem</li> </ul> </li> </ul>

<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ elkötelezettség, <b>erős hivatástudat</b></li> <li>▪ kötelezőn felül befektetett energia</li> <li>▪ működő (összetartó) területi munkaközösségek</li> <li>▪ van könyvtárostanári etikai kódex</li> <li>▪ vannak iskolai könyvtárakkal kiemelten foglalkozó szakfolyóiratok (Könyv és Nevelés, Iskolakönyvtáros, Könyvtári Levelező/Lap)</li> </ul>	<p style="text-align: center;">rendezettek</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ könyvtárpedagógia-tanár szak csak második tanári szak lehet <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ nehézkes szakpárosítás</li> <li>▪ gyenge könyvtártudományi alapok</li> </ul> </li> <li>▪ nincs/minimálisan van akkreditált továbbképzés</li> <li>▪ relatíve kis taglétszámú az Egyesület</li> <li>▪ a könyvtárostánárok keveset publikálnak <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ különösen a pedagógiai szakajtóban</li> <li>▪ a meglévő folyóiratok nem módszertani profilúak</li> </ul> </li> <li>▪ nem minden területen van munkaközösség <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ munkaközösség intézményi háttérnek (pedagógiai intézeti könyvtár) leépülése</li> </ul> </li> </ul>
<b>Könyvtárszakmai működőképesség</b>	
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ nő a könyvtári működési alapidokumentumok megléte az iskolai könyvtárakban</li> <li>▪ nyitott és hozzáférhető információs intézményegység</li> <li>▪ <b>ingyenes</b> használat</li> <li>▪ közoktatásban akkreditált könyvtári szoftverek</li> <li>▪ csak itt elérhető, helyi ellőállítású, iskolai vonatkozású információk és dokumentumok szolgáltatása könyvtári rendszerben</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ sokféle szoftver használata, melyek nem mindegyike akkreditált</li> <li>▪ nincs vagy nem folyamatos a szoftverkövetés, az adatbázis frissítés</li> <li>▪ alacsony elektronikus feldolgozottság</li> <li>▪ alacsony aktivitás a könyvtári rendszeren belül</li> <li>▪ rendszertelen állományrevízió</li> <li>▪ avuló <b>állományok</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ nincs állományfejlesztés</li> <li>▪ tervezhetetlen állományfejlesztés</li> </ul> </li> <li>▪ <b>eltankönyvesedés</b></li> </ul>
<b>Könyvtár-pedagógia</b>	
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ NAT-ban, kerettantervben való jelenlét (Informatika) <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ nevesített kerettantervi óraszám</li> </ul> </li> <li>▪ érettségi követelményekben való jelenlét</li> <li>▪ egyre több a könyvtár-pedagógiai program</li> <li>▪ a könyvtárhasználati és információkezelési tudás elsajátításának iskolai koordinátora</li> <li>▪ országos, felmenő rendszerű könyvtárismereti <b>tehetséggondozó verseny</b> (20 éves)</li> <li>▪ szükséges tárgyi és humán erő-forrásbeli feltételeket biztosító szervezeti egység <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ a tehetséggondozáshoz</li> <li>▪ a hátránykompenzáláshoz</li> </ul> </li> <li>▪ Kis KTE könyvek c. sorozat – módszertani szakirodalom</li> <li>▪ kapcsolat, együttműködés <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ a könyvtári rendszer más könyvtáraival</li> <li>▪ más kultúrák közvetítő intézményekkel</li> </ul> </li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ NAT általános követelményeiben megfogalmazott keresztantervi elvárás megfogalmazásának gyengülése</li> <li>▪ alacsony a kerettantervi óraszám</li> <li>▪ helyi tantervben szereplő <b>könyvtári órák</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ <b>meg nem valósulása</b></li> <li>▪ esetleges megvalósulása, nem tervezhető könyvtári órák</li> </ul> </li> <li>▪ a tehetséggondozó verseny anyagi bizonytalansága</li> <li>▪ <b>kutatások</b>, fejlesztések hiánya</li> <li>▪ kevés a módszertani szakirodalom</li> <li>▪ nincs minden megyében/kistérségben/ járásban szakmai <b>háttérszolgáltató intézmény</b></li> <li>▪ hiányoznak a referencia-könyvtárak az iskolai könyvtárak között, melyek módszertani hálózatközpontként működhetnének</li> </ul>
<b>Tárgyi feltételek</b>	
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ EU pályázatokból sok iskolai könyvtár technikailag megújult</li> <li>▪ vannak a közoktatásban akkreditált könyvtári szoftverek, így az informatikai normatíva terhére vásárolható</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ tankönyvraktározási gondok</li> <li>▪ használó/gyerekbarát könyvtári terek hiánya <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ elavult berendezések, eszközök</li> <li>▪ elavult, hiányos informatikai eszközpark (gyakran az iskola ellátottsága ellenére)</li> </ul> </li> </ul>

LEHETŐSÉG	VESZÉLY
<b>Társadalmi, iskolai elvárások</b>	
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ <b>a közoktatás valamennyi szereplője egyaránt használhatja</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ 6-16 éves korosztály teljes körű elérése</li> </ul> </li> <li>▪ vannak nemzetközi és hazai ajánlások, irányelvek, amelyeket követni lehet</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ <b>pedagógusok leterheltsége</b></li> <li>▪ nem nyitott pedagógusok</li> <li>▪ központi programfejlesztésben, elvárásokban nincs jelen, nem motiválja a pedagógusokat, iskolavezetőket</li> </ul>
<b>Központi szabályozás, tervezés</b>	
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ az 1997. évi CXL. törvény III. fejezete ugyan a nyilvános könyvtári ellátásról szól, de a teljes könyvtári rendszerben gondolkodik – az iskolai könyvtáraknak is vannak kapcsolódási lehetőségeik (pl. az ODR)</li> <li>▪ van Országos könyvtári stratégia, melynek része az iskolai könyvtár</li> <li>▪ a köznevelésben bevezetendő szakfelügyelet</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ vannak nem egyértelmű közoktatási <b>jogi előírások</b></li> <li>▪ a hazai könyvtárügy stratégiájába nem illeszkedik be az iskolai könyvtári terület, és még inkább leszakad</li> <li>▪ nincs megfelelő ellenőrzés az iskolai könyvtárakra vonatkozó jogszabályok betartására vonatkozóan <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ a jogszabály nem írja elő, hogy iskolai könyvtári szakértőnek kell szakfelügyelnie ezen a speciális területen</li> </ul> </li> </ul>
<b>Humánereforrás</b>	
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ referencia-könyvtárak az iskolai könyvtárak között, melyek módszertani hálózatközpontként működhetnek</li> <li>▪ a jogszabályban rögzített, tanulólétszámhoz kötött könyvtárostánári létszám növekedése (1000 fő alatti intézmények esetén)</li> <li>▪ az iskolai könyvtárak szakterületi kapcsolatrendszerének kiépítése, területi <b>munkacsoportok</b> működése, együttműködése</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ iskolai könyvtári asszisztensi státusz megszűnése</li> <li>▪ <b>„óraszámharcok”</b> az informatika- és magyartanárokkal, együttműködés nehézségei</li> <li>▪ a könyvtárostánár szak sorsa az átalakuló tanárképzésben</li> <li>▪ a szakmának kicsi a <b>presztízse</b> mind a pedagógus, mind a könyvtáros szakmában</li> <li>▪ könyvtárostánárok <b>túlterheltsége</b></li> <li>▪ kevés a fokozattal rendelkező könyvtár-pedagógiai szakember, mely a szakalapításhoz, tanításhoz, tananyagfejlesztéshez szükséges</li> <li>▪ a szakmai segítségnyújtás lehetőségeinek szűkülése (pedagógiai intézetek helyzete)</li> </ul>
<b>Könyvtárszakmai működőképesség</b>	
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ internet adta tájékoztatási lehetőségek kihasználása</li> <li>▪ kapcsolat a <b>könyvtári rendszer</b> más könyvtáraival (egész napos iskola elvárásai)</li> <li>▪ valódi <b>forrásközpontként</b> való működés <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ a tanulás fejlesztéséhez jó eszközpark és tanulás-módszertani háttér</li> <li>▪ pedagógiai innovációk szakirodalmi háttérének biztosítása</li> <li>▪ szakmai információk terjesztésének hálózata</li> </ul> </li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ telephelyek könyvtári ellátatlansága (20/2012 EMMI rend.)</li> <li>▪ <b>tankönyvkérdéssel</b> kapcsolatos <b>adminisztratív</b>, könyvtárat nem érintő feladatok az iskolai könyvtárakban</li> <li>▪ kistélepüléseken a közkönyvtár veszi át az iskolai könyvtári funkciót</li> </ul>
<b>Könyvtár-pedagógia</b>	
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ <b>NAT céljainak</b> megvalósítását nagymértékben segíthetik a könyvtár-pedagógiai módszerek <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ az információs műveltség széleskörű fejlesztése</li> </ul> </li> <li>▪ kötelező a könyvtár-pedagógiai program elkészítése</li> <li>▪ a <b>pedagógiai szemlélet</b> fejlődött (pl.: projekt, kooperativitás, önszabályozott tanulás, tantárgyi integráció, kompetenciafejlesztés), mely korszerű</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ a NAT-ban az információs műveltség fejlesztéséhez kapcsolható területeket a nem könyvtár-pedagógusok kis mértékben ismerik fel</li> <li>▪ a könyvtár-pedagógiai programok <b>nem képezik szerves részét az intézmények helyi pedagógiai programjainak</b> (tanterveinek) <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ nincs ellenőrzés a helyi tantervek gyakorlati megvalósulását illetően</li> </ul> </li> <li>▪ pedagógusok, oktatáspolitikusok <b>elavult könyvtárképe</b>: könyvtár = könyv; internet vs könyv szemlélet</li> </ul>

könyvtári gyakorlatot feltételez/ igényel <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ ezekhez jól kapcsolódik a forrásalapú tanulás</li> <li>▪ a <b>tehetséggondozás</b>hoz szükséges tárgyi és humán-erő-forrásbeli feltételeket biztosítja</li> <li>▪ a <b>hátránykompenzálás</b>hoz szükséges tárgyi és humán-erő-forrásbeli feltételeket biztosító szervezeti egység</li> <li>▪ a könyvtárhasználati és információkezelési tudás elsajátításának iskolai koordinátora</li> </ul>	
<b>Tárgyi feltételek</b>	
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ további EU-s pályázatok</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ <b>telephelyek könyvtári ellátása</b> (20/2012 EMMI rend.) nem biztosított</li> <li>▪ Az <b>elavult eszközökkel</b> nem tud lépést tartani az új információs igényekkel, szolgáltatásokkal (pl.: e-tananyag, e-könyv)</li> </ul>

## 2. Az iskolai könyvtár küldetésnyilatkozata

„Az iskolának fel kell készítenie a jövő nemzedékét az információra és tudásra alapozott társadalmunkban való helytállásra, az információk önálló megszerzésére, értékelésére, szelektív használatára. A feladat sikeres ellátásához olyan jól működő iskolai könyvtárra van szükség, amely képes arra, hogy a tanulás, ismeretszerzés hatékony munkaformáihoz eszközt, módszert, megfelelő információs és dokumentális bázist, motiváló tanulási környezetet biztosítson.

Az iskolai könyvtár az ismeretforrások rendszeres használatával képessé teszi a tanulókat a különböző típusú könyvtárak használatának elsajátítására, annak az alapelveinek a gyakorlati megvalósítására, hogy egy könyvtár igénybevételén keresztül az egyén eljuthat a könyvtári rendszer teljes körű használatáig. Ehhez azonban a kor és a szakma követelményeinek megfelelő szolgáltatásokra van szükség. Olyan színvonalú iskolai könyvtárakra, amelyek alkalmasak arra, hogy korszerű használói kultúrát közvetítsenek, és hitelesen képviseljék azt az alapelvet, mely szerint a korszerűen szolgáltató könyvtár az információs társadalom, az információközvetítés alapintézménye, a könyvtáros pedig az információközvetítés meghatározó szakembere. Az iskolai könyvtárban a szakmai tevékenység sajátos pedagógiai szerepkörrel társul, ezért a közoktatási intézményekben könyvtárostani hivatásról beszélünk.

A könyvtárra alapozott önművelés, tudásszerzés igényének felkeltésével és a tevékenységhez szükséges képesség együttes fejlesztésével esélyeket tud teremteni az iskola az élethossziglan tartó tanulásra, biztosítja az egyén érvényesüléséhez, életvezetéséhez szükséges információk megszerzését. Ezzel elősegíti, hogy a tanulók a különböző társadalmi helyzetekbe beilleszkedni, azokat szükség szerint változtatni tudó és bennük hasznosan tevékenykedni tudó, felelős állampolgárokká váljanak.”<sup>10</sup>

### 2.1. Az iskolai könyvtár funkciói

„Az iskolai könyvtár a feladatok sikeres ellátásához, napjaink információra és tudásra alapozott társadalmában való eligazodáshoz szükséges alapvető információt és elképzeléseket, gondolatokat biztosít. Az iskolai könyvtár a tanulókat permanens tanulási készségekkel fegyverzi fel és fejleszti képzelőerejüket, lehetővé téve azt, hogy felelős állampolgárokként éljenek.”<sup>11</sup> – fogalmazza meg tömören az IFLA és az UNESCO iskolai könyvtári nyilatkozata.

A jogszabály modern felfogásban és széleskörűen határozza meg / írja elő a funkciókat:

„Az iskolai, kollégiumi könyvtár

- az iskola, kollégium működéséhez,
- pedagógiai programjának megvalósításához, a neveléshez, tanításhoz, tanuláshoz



- szükséges dokumentumok rendszeres gyűjtését, feltárását, megőrzését,
- a könyvtári rendszer szolgáltatásainak elérését
- és mindezek használatát,
- továbbá a könyvtárhasználati ismeretek oktatását biztosító
- az intézmény könyvtár-pedagógiai tevékenységét koordináló szervezeti egység.”<sup>12</sup>

## ***2.2. Az iskolai könyvtár jövőképe***

Az iskolai könyvtár a könyvtári rendszer részeként, ám a közoktatás rendszerén belül, alapvetően az információs műveltség fejlesztésének színhelye és eszköztára. Hagyományos és nem hagyományos forrásokon alapuló információs és pedagógiai szolgáltatásaival biztosítja minden tanköteles korú gyermek, közoktatásban tanuló fiatal és pedagógusok számára a tanuláshoz, munkához, olvasáshoz szükséges információkat, dokumentumokat, információs eszközöket.

Vagyis az iskolai könyvtár

- a tanulás-tanítás folyamatának információs központja.
  - Információval, könyvtári szolgáltatásokkal támogatja az iskolavezetést, a pedagógusok és a tanulók munkáját.
  - Mindezt egy jól szervezett könyvtári hálózatban, pedagógiai információs rendszerben teszi.
- a forrásalapú, hatékony tanulási technikák elsajátításának műhelye.
  - Teret és eszközöket biztosít a könyvtári tanórákhoz, egyéb foglalkozásokhoz és az önálló egyéni és csoportos tanuláshoz egyaránt.
  - Segítségével valamennyi felhasználójának információs műveltsége fejleszthető. Felkészíthetők a tanulók az egész életen át tartó tanulás igényére és képességére.
  - Támogatja az önálló és önszabályozott tanulást, a multi- és interdiszciplináris tanulást, a komplex kompetenciafejlesztés, a differenciálást.
- az új munkaformákat és új pedagógiai módszereket involváló tanulási környezet.
  - Biztosítja a pedagógusok számára a módszertani szakirodalomhoz való hozzáférést és a taneszközként alkalmazható információforrások széles kínálatát (pl.: szöveggyűjtemények, elektronikus tananyagok, ismeretterjesztő művek, internet hozzáférés).
- segíti a kulturálisan, szociálisan hátrányos helyzetű tanulók esélyteremtését.
  - Taneszközöket (pl.: szótár, számítógép), teret, helyet (asztal, szék) és személyes segítséget biztosít a tanuláshoz.
- az iskola demokratikus közösségi tere.
- az iskola kulturális központja.
  - Az olvasás, az irodalom népszerűsítésének helyszíne, eszköze.

## **3. Célok, feladatok**

### ***3.1. Átfogó és kiemelt célok, legfontosabb beavatkozási pontok***

A küldetésnyilatkozat és a jövőkép megvalósításához szükséges, hogy az oktatás- és a könyvtárpolitika egyaránt tekintse nélkülözhetetlen, szerves elemének, fejlesztendő területének az iskolai könyvtárakat, mint a nevelési-oktatási folyamat alapvető eszköztárát, helyszínét és a könyvtári rendszer elérésének egy különösen sokakat, stratégiaileg kiemelt célcsoportot szinte maximálisan elérő végpontját.

### **Az iskolai könyvtári fejlesztések az alábbi négy kiemelt cél alá rendelhetők:**

1. A könyvtári hálózat részeként feleljenek meg a **könyvtárszakmai elvárásoknak**, annak érdekében, hogy használóik igényeit ki tudják elégíteni és támogassák a modernebb könyvtárkép kialakulását, ezen keresztül pedig további igényeket tudjanak kiváltani, könyvtárhasználói szokásokat tudjanak formálni.
2. Az iskolai oktatás szerves részeként minden tanulócsoporthoz részesüljön tervezett és rendszeres **könyvtárhasználati felkészítésben**, annak érdekében, hogy a tanulók rendelkezzenek az önszabályozott, egész életen át tartó tanuláshoz szükséges alapvető információs műveltséggel.
3. A **könyvtár-pedagógiai módszerek**, a forrásalapú tanulás váljon szerves részévé a hazai pedagógiai kultúrának, a pedagógusok gyakorlatának, annak érdekében, hogy fel tudják őket készíteni az önszabályozott, egész életen át tartó tanulásra, az információs műveltség használatára, a tudatosan válogató olvasásra. Ehhez a könyvtárostanárok és más pedagógusok együttműködése szükséges, hogy a fejlesztés biztos alapokon, a könyvtárhasználat oktatása során elsajátított tudására építve hatékonyan, életszerű helyzetekben valósuljon meg.
4. A könyvtári rendszer szolgáltatásainak elérésének biztosításán túl legyenek egy tervszerűen kiépített **pedagógiai információs rendszer** végpontjai, annak érdekében, hogy minden pedagógus és iskolavezető széles körben hozzáférhessen a pedagógiai szakirodalomhoz, a legfrissebb kutatási eredményekhez, oktatáspolitikai dokumentumokhoz.

### **A célok megvalósításához szükséges kiemelt beavatkozási pontok:**

1. A jogszabályban meghatározott minimális, előírásoknak megfelelő végzettségű **személyi feltételek** biztosítása annak érdekében, hogy a már meglévő iskolai könyvtári tárgyi és szellemi értékek hasznosuljanak a közoktatásban és a könyvtári rendszerben. (Az iskolai könyvtárak megfelelő könyvtárostánár munkájával a jelenlegi színvonalukon is pedagógiai és információs többletet biztosítanak.)
2. A **jogszabályok** újragondolása, egyértelmű megfogalmazása, szakmai harmonizációja, annak érdekében, hogy a fenntartók, iskolavezetők, könyvtárostanárok minden intézményben egyformában biztosítsák az előírt minimális feltételeket.
3. Kiszámítható, tervezhető **finanszírozás**. A jelen gazdasági helyzetre való tekintettel legalább egy minimális, kötött felhasználású, a központi költségvetésben meghatározott összeg, és emellett könyvtári- és oktatási pályázati lehetőségek biztosítása annak érdekében, hogy folyamatos állomány- és eszközfejlesztés legyen megvalósítható.
4. A szakmai **háttérintézmény-rendszer** megerősítése, felállítása, annak érdekében, hogy minden intézményben, minden tanuló és pedagógus számára elérhető minőségi munkát támogatni tudja a szaktanácsadás, a munkaközösségek, a továbbképzés, a pedagógiai információs rendszer és a szakfelügyelet.
5. A megváltozott tantervi környezethez új **tantervi ajánlások**, útmutatók szükségesek a helyi pedagógiai programok és a könyvtár-pedagógiai programok elkészítéséhez, kísérletek, referenciahelyek, továbbképzések, tapasztalatcserék a Nemzeti alaptantervben

megfogalmazott célok szerves beépüléséhez, a kereszttanterv követelmények megvalósulásához az iskolák nevelési-oktatási tevékenység rendszerében.

### 3.2. Részletes cél- és feladatrendszer

	Országos szintű	Regionális (megyei, járási, tankerületi) szintű	Helyi szintű
Társadalmi, iskolai elvárások	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ forrásalapú tanulás, az információs műveltség fogalmának megismertetése, a módszerek népszerűsítése a pedagógusok és könyvtárosok körében</li> <li>▪ innovatív példák népszerűsítése</li> <li>▪ Iskolai Könyvtárak Nemzetközi Hónapjának nagyobb volumenű programszervezése, kommunikációja</li> <li>▪ folyamatos kapcsolatépítés a más pedagógus és könyvtáros szakmai szervezetekkel</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ folyamatos kapcsolatépítés a könyvtárszakma és a pedagógusok képviselőivel</li> <li>▪ innovatív példák népszerűsítése szakmai fórumokon és a sajtóban</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ az iskolai könyvtár legyen a nevelési oktatási <b>intézmény szerves része</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ a könyvtár biztosítsa a tanulók és pedagógusok munkájához szükséges, információkat, dokumentumokat, eszközöket, teret</li> <li>▪ a pedagógusok vegyék igénybe a szolgáltatásokat, fogalmazzák meg igényeiket</li> </ul> </li> <li>▪ folyamatos igényfelmérés, igénykeltés</li> <li>▪ helyi sajtóban való megjelenés, tájékoztatás</li> <li>▪ szülők tájékoztatása, bevonása</li> </ul>

<p><b>Központi szabályozás, tervezés</b></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ <b>nemzetközi irányelvek</b> figyelembe vétele, megvalósítása</li> <li>▪ az iskolai könyvtár is legyen szerves része az oktatási és könyvtári stratégiai tervezésnek, fejlesztési programoknak, pályázatoknak ...</li> <li>▪ <b>összehangolt</b> oktatás- és könyvtárpolitikai <b>stratégiai tervezés</b>, fejlesztések <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ iskolai könyvtári, „tárcaközi” bizottság folyamatos működtetése</li> <li>▪ KTE szakmai ajánlásainak beépítése</li> </ul> </li> <li>▪ összehangolt jogi, szakmai ellenőrzés (<b>szakfelügyelet</b>) <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ nagyobb ütemben</li> <li>▪ fokozott tekintettel a HPP, KPP megvalósítására</li> </ul> </li> <li>▪ az új <b>jogszabályok áttekintése</b>, újragondolása, pontosítása <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ a szakmai célokkal való összehangolása</li> </ul> </li> <li>▪ információs műveltség <b>kereszttantervi szerepének erősítése</b> (tantervek, tankönyvek) <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ útmutató a HPP-be való beépítéséhez</li> <li>▪ minta könyvtár-pedagógiai programok kidolgozása</li> <li>▪ ajánlások más szaktárgyak könyvtári szakóráihoz</li> </ul> </li> <li>▪ információs műveltség, könyvtárhasználati tudás központi mérése</li> <li>▪ statisztika <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ oktatási kérdéseinek újragondolása</li> <li>▪ könyvtári és oktatási összehangolása</li> </ul> </li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ az iskolai könyvtár is legyen szerves része az oktatási és könyvtári stratégiai tervezésnek, fejlesztési programoknak, pályázatoknak ...</li> <li>▪ az iskolai könyvtárak átfogó helyzetelemzése az adott területen, amely alapján fejlesztési terv készíthető</li> <li>▪ könyvtárhasználati tudás mérése</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Meg kell alkotni a helyi pedagógiai program megvalósításához szükséges <b>könyvtárfejlesztési programot!</b></li> <li>▪ jól átgondolt, iskolai szinten tervezett könyvtár-pedagógiai program, könyvtárhasználati tanterv <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ helyi ajánlások más szaktárgyak könyvtári szakóráihoz</li> </ul> </li> <li>▪ a működési dokumentumokban érdemben, tartalommal megtöltve jelenjen meg az iskolai könyvtár <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ az iskola pedagógiai profiljának és a könyvtárszakmai elvárásoknak megfelelő iskolai könyvtári működési dokumentumok átgondolt és pontos kidolgozása (iskolai könyvtári SZMSZ és mellékletei)</li> </ul> </li> </ul>
--	--	---	---

Humánerőforrás	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ <b>könyvtárostánár-képzés</b> megtartása <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ egyenrangú tanárszakként</li> <li>▪ könyvtáros alapképzés után is felvehetően</li> </ul> </li> <li>▪ iskolai könyvtári munkát támogató országos szakmai <b>támogató háttérintézmény</b> (OFI-PKM) és központi szolgáltatásainak megerősítése (pl.: szaktanácsadók, szakértők összefogása, továbbképzése)</li> <li>▪ akkreditált <b>tanfolyamok</b> indítása <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ könyvtárostánároknak, iskolai könyvtárosoknak</li> <li>▪ pedagógusoknak</li> </ul> </li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ akkreditált tanfolyamok indítása <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ könyvtárostánároknak, iskolai könyvtárosoknak</li> <li>▪ pedagógusoknak</li> </ul> </li> <li>▪ megyei szintű <b>szaktanácsadás</b> újjászervezése, valós működésének biztosítása</li> <li>▪ területi alapú munkaközösségek szervezése, támogatása</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ csak a jogszabálynak megfelelő, szakképzett <b>könyvtárostánárt alkalmazzanak</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ könyvtári és pedagógus végzettség, naprakész, alkalmazható tudás mindkét területen</li> </ul> </li> <li>▪ a státusz számát minden felmerülő feladat és igény figyelembevételével állapítsák meg <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ könyvtáros asszisztensek szélesebb körű alkalmazását az egész napi elérhetőség érdekében</li> <li>▪ a tantárgyfelosztásban való egyértelmű megjelenés</li> <li>▪ az órák, túlórák egyértelmű elszámolása</li> </ul> </li> <li>▪ tantestületen belüli együttműködés <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ különös tekintettel az informatikatanárookra</li> </ul> </li> </ul>
Könyvtárszakmai működőképesség	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ állományfejlesztés elősegítése <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ tankönyvkezelés elkülönítése, tankönyvtár különgyűjteményként való kezelése</li> <li>▪ pályázati lehetőségek</li> </ul> </li> <li>▪ szolgáltatásfejlesztés elősegítése <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ elektronikus katalógusok elkészítésének felgyorsítása</li> <li>▪ pályázati lehetőségek</li> </ul> </li> <li>▪ pedagógiai tájékoztatás országos rendszerének kialakítása, fejlesztése</li> <li>▪ könyvtári rendszer együttműködésének erősítése</li> <li>▪ költségvetésben kötelezően elkülönítendő iskolai könyvtári összeg</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ regionális alapon működtetett dokumentum ellátás (nagy példányszámú művek tankönyvek biztosítása) <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ közös, összehangolt elektronikus katalógus-fejlesztés</li> </ul> </li> <li>▪ <b>megyei pedagógiai könyvtárak</b> működtetése <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ pedagógiai információs szolgáltatásainak regionális megszervezése</li> <li>▪ iskolai könyvtári alrendszer megszervezése (nyilvántartás, összefogás)</li> </ul> </li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ iskolai könyvtári fejlesztésre elkülönített, tervezhető költségvetési összeg</li> <li>▪ rendszeres állományelemzések</li> <li>▪ minden tanuló és pedagógus számára egyaránt biztosítani az elérést <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ minden telephelyen működtetni könyvtárát/könyvtárszobát</li> </ul> </li> <li>▪ más könyvtárakkal, kulturális intézményekkel való együttműködés</li> <li>▪ könyvtári rendszer és más információs szolgáltatások aktív használata</li> <li>▪ szolgáltatásfejlesztés <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ különös tekintettel az e-szolgáltatásokra</li> </ul> </li> <li>▪ rendszeres állományellenőrzés</li> <li>▪ rendszeres és tervszerű állományfejlesztés <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ állománytisztítás</li> </ul> </li> <li>▪ <b>különgyűjteményként kezelt tankönyvtár</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ csak a könyvtári feladatok ellátása</li> </ul> </li> <li>▪ iskolatörténeti különgyűjtemény gondozása és szolgáltatása a könyvtári rendszerben</li> </ul>

Könyvtár-pedagógia	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ <b>könyvtár-pedagógiai kutatások</b>, fejlesztések támogatása</li> <li>▪ könyvtár-pedagógiai módszerek alkalmazásának ösztönzése a pedagógusok, tananyagfejlesztők körében <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ szaktárgyi módszertani javaslatok, kézikönyvek kiadása</li> <li>▪ különös tekintettel az olvasásfejlesztésre</li> </ul> </li> <li>▪ a tehetséggondozásban betöltött szerep erősítése</li> <li>▪ Bod Péter Országos Könyvtárhasználati Verseny anyagi háttérének biztosítása (más versenyekkel azonos esélyekkel)</li> <li>▪ kerettantervi minimális óraszám reális mértékűre növelése</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ regionális szakmai pályázatok</li> <li>▪ <b>innovatív gyakorlatok felkutatása</b>, népszerűsítése</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ könyvtárhasználati órák tervezése, szervezése és maradéktalan megtartása <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Meg kell tervezni és szervezni a könyvtárhasználati órán tanultak elmélyítését és gyakoroltatását a különféle szaktárgyakban.</li> <li>▪ Ennek érdekében a tantestülettel közösen kell kidolgozni majd megvalósítani a helyi könyvtár-pedagógiai programot.</li> </ul> </li> <li>▪ Az iskolai könyvtár, az információs műveltség egyik alakítójaként és közösségi térként váljon az olvasáskultúra fejlesztésének egyik módszertani bázisává.</li> </ul>
Tárgyi feltételek	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ az IFLA - UNESCO manifesztumban és a jogszabályokban megfogalmazott elvárások és előírások érvényesítése a kettős funkciójú könyvtárak esetén</li> <li>▪ pályázatok az iskolai könyvtárak berendezésének korszerűsítésére</li> <li>▪ informatikai eszközök fejlesztése</li> <li>▪ akkreditált integrált könyvtári szoftver biztosítása valamennyi iskolai könyvtár számára</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ támogatás akkreditált integrált könyvtári szoftver alkalmazásához, bevezetéséhez valamennyi iskolai könyvtáros számára</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Biztosítani kell, hogy az iskolai könyvtár szerves része legyen az adott iskola információs és informatikai rendszerének! <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ IKT fejlesztés, helyi hálózat</li> </ul> </li> <li>▪ alkalmas terek kialakítása <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ egyéni és csoportos tanulóhelyek kialakítása</li> <li>▪ egy osztály foglalkoztatására alkalmas tér</li> <li>▪ használók számára vonzó terek</li> </ul> </li> <li>▪ kettős funkciójú könyvtárak iskolaépületben való működtetése</li> </ul>

### 3.3. Az Országos könyvtárügyi konferencia szempontjai mentén

#### A) Digitális írástudás – információs műveltség

- Az iskolai oktatás szerves részeként minden tanulócsoporthoz részesüljön tervezett és rendszeres **könyvtárhasználati felkészítésben**, annak érdekében, hogy a tanulók rendelkezzenek az önszabályozott, egész életen át tartó tanuláshoz szükséges alapvető információs műveltséggel.
- A **könyvtár-pedagógiai módszerek**, a forrásalapú tanulás váljon szerves részévé a hazai pedagógiai kultúrának, a pedagógusok gyakorlatának. Így a tanulók könyvtárhasználati oktatása során elsajátított tudására, képességeire építve, a pedagógusok, a könyvtárostánárok és a könyvtárosok közösen fel tudják őket készíteni az önszabályozott, egész életen át tartó tanulásra, az információs műveltség használatára, így tudatosan választó olvasóvá nevelhetnek.
- A könyvtári rendszer minden tagja ismerje meg az iskolai könyvtárakban folyó könyvtár-pedagógiai munkát, a hatékonyabb párbeszéd és az **együttműködés** érdekében.

#### B) Olvasáskultúra – értő olvasás

- A **könyvtár-pedagógiai módszerek**, a forrásalapú tanulás váljon szerves részévé a hazai pedagógiai kultúrának, a pedagógusok gyakorlatának. Így a tanulók könyvtárhasználati oktatása során elsajátított tudására, képességeire építve, a pedagógusok, a könyvtárostánárok és a könyvtárosok közösen fel tudják őket készíteni az önszabályozott, egész életen át tartó tanulásra, az információs műveltség használatára, így tudatosan választó olvasóvá nevelhetnek.
- Az iskolai könyvtár, az információs műveltség egyik alakítójaként és közösségi térként váljon az **olvasáskultúra fejlesztésének** egyik módszertani bázisává.
  - A köz- és iskolai könyvtárak közös tevékenységeinek középpontjába kerüljön az olvasáskultúra, az értő olvasás és az információs műveltség fejlesztése.

#### C) Életmód – életminőség

- Az iskolai könyvtár az oktatási intézményekben **közösségi térként** is módot teremt arra, hogy az egész életen át tartó tanulás, információs műveltség által feltételezett életmód elemeit a diákok elsajátítsák és belső igénnyé tegyék.
- Az iskolai könyvtár az esélyegyenlőség megteremtésének lehetőségével életminőségbeli változást jelenthet a **hátrányos helyzetűek** számára.

#### D) Kutatásfejlesztés – innováció – eredmények

- Az elmúlt 20 évben a hazai **pedagógiában terjedő új paradigmák, módszertani megoldások** mentén újabb iskolai könyvtári, könyvtár-pedagógia kutatások szükségesek a könyvtárhasználó-képzés megújítása és a pedagógiai gyakorlatba való szervesebb bekerülés, oktatáspolitikai támogatás érdekében.
- a TÁMOP Tudásdepo-expressz innovációt jelentett, fontos lenne ennek folyamatos fenntartása, eredményeinek mérése és értékelése.
- Folytatni szükséges azt a kutatói hagyományt, amely a **nemzetközi jó gyakorlatokat** és szabályozásokat mutatja be.



- Széleskörű **szaktanácsadói, szakmai pályázati rendszer** működtetése szükséges az innovatív példák, jó gyakorlatok, innovatív kollégák felkutatáshoz, bemutatáshoz.

#### E) A könyvtári szolgáltatások szociokulturális hatása

- Az iskolai könyvtár segíti a kulturálisan, szociálisan hátrányos helyzetű tanulók esélyteremtését.
  - A tanulókon keresztül a könyvtári szolgáltatások sok esetben kiterjednek a **szülőkre, a családra** is.
- A leszakadó régiókban még nagyobbak a problémák iskolai könyvtári területen is, mert ezen iskolák könyvtári ellátása a leggyengébb. Ott, ahol a fiatalok végképp nem juthatnak hozzá a fejlődésükhöz nélkülözhetetlen kulturális javakhoz, tevékenységekhez.
- A **6-16(18) éves korosztály minden tagját eléri** az iskolai könyvtári szolgáltatások, így nagy jelentőségű, hogy az iskolai könyvtárakban milyen állománnyal, szolgáltatásokkal találkozhatnak a diákok. Különösen fontos ez a kulturálisan és szociálisan hátrányos helyzetű diákok esetén, akik a kötelező jelleg miatt nagy valószínűséggel itt találkozhatnak először a könyvtárral. Nagy kérdés, hogy utoljára-e.
  - A modern információs szolgáltatások és a széles körű hozzáférés csak akkor tudja a demokráciát és az esélyek biztosítását szolgálni, ha a használatához szükséges tudással, információs műveltséggel is rendelkeznek az emberek. Mindaddig csak szlogen marad, és csak az amúgy is előnyben lévő társadalmi rétegeket szolgálja. Így kiemelt fontosságú, hogy rendszeres, tervszerű könyvtárhasználati felkészítésben részesüljön minden tanköteles gyermek és fiatal.
  - Az iskolai könyvtár taneszközöket (pl.: szótár, számítógép), teret, helyet (asztal, szék) és személyes segítséget biztosít a tanuláshoz.

#### F) Magyar könyvtári hálózat – határok nélkül

- A könyvtári rendszer fejlesztésében kapjanak nagyobb szerepet a nem nyilvános könyvtárak, köztük a **legnagyobb és stratégiai fontosságú alrendszer** az iskolai könyvtárak.
- Erősíteni kell a formális és informális kapcsolatokat a különféle iskolai könyvtári **szervezetekkel**. Törekedni kell az aktív nemzetközi kapcsolatokra, egymás gyakorlatának megismerésére.
- Olyan települési és szakterületi fejlesztési és működtetési stratégiá(k)ra van szükség, amely a pusztán gazdaságossági szempontok helyett a különböző könyvtártípusok sajátos feladatellátását és együttműködését a korábbinál magasabb szinten képes biztosítani.
- Ki kell építeni a könyvtári rendszeren belül **pedagógiai információs rendszert**. Ez minden könyvtártípusban hasznos, hiszen a pedagógusok, szülők, oktatáspolitikusok minden más könyvtár használói között is jelen vannak.
- Folytatni szükséges a 2007-ben a MIKES-konferenciával (Magyar Iskolai Könyvtárak Együttműködése Sepsiszentgyörgyön) szervezett keretek közt megkezdett kapcsolatépítést, együttműködést a **határon túli** magyar és nem magyar iskolai könyvtári rendszerekkel.

## 4. Várható hatások

- tanulók információs műveltségének növekedése, önállóbb információ- és könyvtárhasználat
- szerzői jog tiszteletben tartása
- oktatás színvonalának növekedése

- pedagógusok szakmai tájékozottságának növekedése, információs műveltségének fejlődése
- könyvtári rendszer szolgáltatásainak hatékonyabb kihasználása
- csökken a társadalmi esélyegyenlőtlenség
- iskolavezetés hatékonyabb támogatása

## 5. Felhasznált irodalom

- Balogh Mihály et al.: Iskolai könyvtári stratégia, 2006, Bp., 2006, 11 p., URL:  
[http://www.ktep.hu/sites/default/files/IKS\\_2006.pdf](http://www.ktep.hu/sites/default/files/IKS_2006.pdf) Utolsó letöltés: 2012.11.04.
- Dán Krisztina: Útmutató az iskolai könyvtárak fejlesztéséhez, Bp., OKI, [2002], URL:  
<http://www.ofi.hu/tudastar/konyvtarhasznalat/utmutato-iskolai> Utolsó letöltés: 2012.11.04.
- Dömsödy Andrea: Könyvtár az iskolában, A könyvtár funkciói, működése a hatékony iskolában  
 In: Oktatás-Informatika, 2009. 1. sz., 67-77. p.
- Az EU oktatásért felelős minisztereinek az iskolai könyvtárügyről, Bp., KTE, 2012.08.17., URL:  
<http://www.ktep.hu/EUfelh> Utolsó letöltés: 2012.11.13.
- Az iskolai könyvtár mindenki számára a tanítás és tanulás színhelye, Az IFLA és az UNESCO közös iskolai könyvtári nyilatkozata In: Könyv és Nevelés, 2008. 4. sz., mell., 13-16. p., URL:  
<http://www.opkm.hu/download/ImOk.pdf> Utolsó letöltés: 2012.11.13.

## 6. Készítették

Név	Munkakör(ök)
Balogh Mihály	iskolai könyvtári szakértő, szakfelügyelő ny. igazgató, Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum
Dán Krisztina	iskolai könyvtári szakértő, szakfelügyelő ny. vezető szaktanácsadó, Fővárosi Pedagógiai Intézet
Dömsödy Andrea	iskolai könyvtári szakreferens, OFI – Pedagógiai Könyvtár és Múzeum alelnök, Könyvtárostánárok Egyesülete
Hock Zsuzsanna	iskolai könyvtári szakértő, szakfelügyelő könyvtárostánár, Veres Pálné Gimnázium
Szakmári Klára	iskolai könyvtári szakértő, szakfelügyelő könyvtárostánár, Budai Nagy Antal Gimnázium elnök, Könyvtárostánárok Egyesülete

## 7. Jegyzetek

---

<sup>1</sup> Az iskolai könyvtár mindenki számára a tanítás és tanulás színhelye, Végrehajtási elvek az IFLA és az UNESCO közös iskolai könyvtári nyilatkozatához In: Könyv és Nevelés, 2008/4. mell., 17-38.p.

<sup>2</sup> 1997. évi CXL. törvény a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről „97. § (1) A közoktatásról szóló, többször módosított 1993. évi LXXIX. törvény 11. §-a (1) bekezdésének c) pontjában szereplő könyvtárral akkor rendelkezik az iskola, ha az megfelel a miniszter által kiadott szakmai követelményeknek és normatíváknak.”

<sup>3</sup> Balogh Mihály kéziratából

<sup>4</sup> Közoktatási adatok, 2011/2012 (előzetes adatok) In: Statisztikai Tükör, 2011. 89. sz. 1. p., URL: <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/oktat/okt1112.pdf> Utolsó letöltés: 2012.11.14.

<sup>5</sup> 2.7.2. Könyvtárak, levéltárak (1990-), Bp., KSH, 2012.08.13., URL: [http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat\\_eves/i\\_zkz002a.html](http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_zkz002a.html) Utolsó letöltés: 2012.11.10.

<sup>6</sup> Közoktatási Statisztikai Kiadvány 2005, Bp., OM, 2006. dec. 4. URL: <http://www.nefmi.gov.hu/miniszerium/oktatasi-statisztikak/kozoktatasi-s...> Utolsó letöltés: 2011.02.09  
Közoktatási Statisztikai Adatok 2006, OKM, URL: [http://db.okm.gov.hu/statisztika/ks06\\_fm/](http://db.okm.gov.hu/statisztika/ks06_fm/) Utolsó letöltés: 2007. 08. 15.

Közoktatási Statisztikai Adatok 2007, Bp., OKM, 2008.04.15., URL: [http://db.okm.gov.hu/statisztika/ks07\\_fm/index.html](http://db.okm.gov.hu/statisztika/ks07_fm/index.html) Utolsó letöltés: 2008. 09. 10.

Közoktatási Statisztikai Adatok 2008, Bp., OKM, URL: [http://db.okm.gov.hu/statisztika/ks08\\_fm/index.html](http://db.okm.gov.hu/statisztika/ks08_fm/index.html) 2009.06.12, URL: Utolsó letöltés: 2010.03.08

KIR-STAT2009 Aggregátor In: KIR Tanügyigazgatási szakportál - Statisztika, Bp., Oktatási Hivatal Közoktatási Információs Iroda, é.n. URL: [http://www.kir.hu/stat09aggr/ablak/Aggr\\_KiadvanyNezo.aspx](http://www.kir.hu/stat09aggr/ablak/Aggr_KiadvanyNezo.aspx) Utolsó letöltés: 2011.07.19.

<sup>7</sup> 2.7.2. Könyvtárak, levéltárak (1990-), Bp., KSH, 2012.08.13., URL: [http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat\\_eves/i\\_zkz002a.html](http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_zkz002a.html) Utolsó letöltés: 2012.11.10.

<sup>8</sup> A 1062 nyilvános könyvtári jegyzéken szereplő könyvtárból 273 iskolai könyvtár is. (Nyilvános könyvtárak adatbázisa, Bp. Könyvtári Intézet, é.n., URL: <http://ki.oszk.hu/nyilvanos/index.jsp?page=ki.jsp> Utolsó letöltés: 2012.11.19.)

<sup>9</sup> Balogh Mihály kéziratából

<sup>10</sup> Dán Krisztina: Útmutató az iskolai könyvtárak fejlesztéséhez, Bp., OKI, [2002] URL: <http://www.ofi.hu/tudastar/konyvtarhasznalat/utmutato-iskolai> Utolsó letöltés: 2012.11.04.

<sup>11</sup> Az iskolai könyvtár mindenki számára a tanítás és tanulás színhelye, Végrehajtási elvek az IFLA és az UNESCO közös iskolai könyvtári nyilatkozatához In: Könyv és Nevelés, 2008/4. mell., 17-38.p.

<sup>12</sup> 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról 163.§ (1)